

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Wojciech Kutyla

KGP.410.009.06.2018

Pan Adam Mirek
Prezes
Wyższego Urzędu Górniczego
Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniańskiego 31, 40-055 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/020
Bezpieczeństwo wyrobów ze znakiem CE

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wyższy Urząd Górniczy ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Mirek, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, od dnia 1 marca 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Adam Wojtacha, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, od 1 czerwca 2016 r. do 28 lutego 2017 r. – Mirosław Koziura, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, od 16 czerwca 2014 r. do 31 maja 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	– Organizacja i funkcjonowanie systemu nadzoru nad produktami oznakowanymi CE – Współpraca w obszarze oznakowania CE – Postępowania administracyjne w systemie nadzoru nad produktami oznakowanymi CE – Działalność edukacyjno-promocyjna w zakresie oznakowania CE
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2018 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. <i>o Najwyższej Izbie Kontroli</i> ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Piotr Piątkiewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/110/2018 z dnia 28 listopada 2018 r. (akta kontroli str. 1-9)

¹ Dalej: WUG.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości działania Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w ramach systemu nadzoru rynku – w odniesieniu do wyrobów oznakowanych znakiem CE⁴ przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Organizacja w WUG systemu nadzoru i kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu, w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego, zapewniała jego skuteczność. Podejmowane działania kontrolne w zakresie sprawdzenia spełniania przez wyroby określonych norm technicznych i bezpieczeństwa (wymagań) wynikały z wcześniej prowadzonej analizy ryzyka, skutkującej doбором do kontroli wyrobów, stanowiących potencjalne źródło zagrożenia dla ich stosowania w zakładach górniczych.

Kontrole oraz postępowania administracyjne przeprowadzone przez Prezesa WUG w zakresie nadzoru rynku wobec wyrobów oznakowanych CE były prowadzone prawidłowo. W okresie objętym kontrolą Prezes WUG przeprowadził 87 kontroli, w ramach których skontrolowano łącznie 250 wyrobów, przy tym stwierdzono dziewięć (3,6%) przypadków niezgodności wyrobów z wymaganiami. Wszystkie stwierdzone niezgodności formalne zostały usunięte w wyniku podjętych przez przedsiębiorców działań naprawczych na wniosek Prezesa WUG, w dwóch przypadkach niezgodności z wymaganiami zasadniczymi wszczęto postępowania, z których jedno zakończyło się wydaniem decyzji o wycofaniu wyrobu z użytku.

Stwierdzona przez NIK nieprawidłowość dotyczyła braku monitorowania przez Prezesa WUG realizacji postanowień decyzji zobowiązującej przedsiębiorcę między innymi do wycofania wyrobu z użytku oraz niepodjęcie przez Prezesa WUG kontroli sprawdzającej w sytuacji braku informacji o stanie realizacji zobowiązań.

NIK nie wnosi zastrzeżeń do współpracy Prezesa WUG z innymi organami nadzoru rynku oraz prowadzonej działalności edukacyjno-promocyjnej w zakresie oznakowania CE.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Znak CE jest oświadczeniem producenta, że produkt jest zgodny z zasadniczymi wymaganiami stosownych unijnych przepisów harmonizacyjnych regulujących umieszczanie tego oznakowania oraz że dopełniono odpowiednich procedur oceny zgodności. Domniemywa się, że produkty z oznakowaniem CE są zgodne z obowiązującym prawodawstwem harmonizacyjnym UE, w związku z czym mogą one brać udział w swobodnym przepływie na rynku europejskim.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i funkcjonowanie systemu nadzoru nad produktami oznakowanymi CE.

Opis stanu faktycznego

Podstawowym krajowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie systemu nadzoru rynku wyrobów oznakowanych CE była ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. *o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku*⁶ określająca zasady, procedury oraz normy w zakresie przeprowadzania oceny zgodności, a także wymagania dotyczące wyrobów oznakowanych CE podlegających ocenie zgodności. Ponadto, w mocy pozostawały przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. *o systemie oceny zgodności*⁷ – w odniesieniu do rodzajów wyrobów wskazanych w art. 1 ust. 1a tej ustawy.

Na podstawie art. 58 ust. 2 ustawy *o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku* Prezes WUG był organem nadzoru rynku, prowadzącym kontrole w zakresie spełniania przez wyroby oznakowane CE wymagań oraz stwarzania przez te wyroby zagrożenia, a także organem prowadzącym postępowania, o których mowa w art. 76 ust. 1 i 1a oraz art. 85 ust. 1 tej ustawy (m.in. w sprawie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami, lub w przypadku gdy ustalenia kontroli wskazują, że wprowadzany do obrotu lub oddany do użytku wyrób spełnia wymagania, a mimo to stwarza zagrożenie). Z kolei na podstawie art. 38 ustawy *o systemie oceny zgodności* Prezes WUG był tzw. wyspecjalizowanym organem prowadzącym kontrole spełniania przez wyroby zasadniczych, szczegółowych lub innych wymagań, a także postępowania w zakresie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z zasadniczymi, szczegółowymi lub innymi wymaganiami.

Do kompetencji Prezesa WUG należała kontrola wyrobów zakwalifikowanych do ośmiu sektorów, tj. maszyny, urządzenia niskonapięciowe, proste zbiorniki ciśnieniowe, urządzenia ciśnieniowe, urządzenia i systemy ochronne przeznaczone do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej, materiały wybuchowe do użytku cywilnego, środki ochrony osobistej oraz urządzenia podlegające przepisom o kompatybilności elektromagnetycznej.

W WUG, zadania organu wyspecjalizowanego w rozumieniu ustawy *o systemie oceny zgodności i nadzoru rynku*, realizowały od dnia 19 września 2017 r.⁸:

- Departament Górnictwa w odniesieniu do środków strzałowych i sprzętu strzałowego oraz sprzętu ochrony układu oddechowego typu ucieczkowego,
- Departament Warunków Pracy i Szkolenia w odniesieniu do środków ochrony indywidualnej, z wyjątkiem sprzętu ochrony układu oddechowego typu ucieczkowego,

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1398 ze zm., dalej: *ustawa o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku*. Ustawa systemowa mająca służyć stosowaniu oraz wdrożeniu prawa UE objętego tzw. nowymi ramami prawnymi.

⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 155, dalej: *ustawa o systemie oceny zgodności*.

⁸ Zarządzenie nr 26 Prezesa WUG w sprawie regulaminu organizacyjnego Wyższego Urzędu Górniczego.

- Departament Energomechaniczny w odniesieniu do maszyn, urządzeń i instalacji oraz specjalistycznych narzędzi i przyrządów, za wyjątkiem środków ochrony indywidualnej, środków strzałowych i sprzętu strzałowego oraz w zakresie współpracy z UOKiK w sprawach wykonywania przez Prezesa WUG zadań organu wyspecjalizowanego i nadzoru rynku w odniesieniu do wyrobów wprowadzonych do obrotu, przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych.

Poprzednio⁹ zadania te realizowały:

- Departament Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego w odniesieniu do sprzętu ochrony układu oddechowego typu uciezkowego oraz w odniesieniu do materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego,
- Departament Górnictwa Otworowego i Wiertnictwa w odniesieniu do środków ochrony indywidualnej, z wyjątkiem sprzętu ochrony układu oddechowego typu uciezkowego oraz w odniesieniu do urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń, emitujących hałas do środowiska.
- Departament Energomechaniczny w odniesieniu do wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego, z wyjątkiem wyrobów będących w kompetencji wyżej wymienionych departamentów.

(akta kontroli str. 28-42)

Prezes WUG wykonywał kontrole w oparciu o roczny plan kontroli. Przy wyborze rodzajów wyrobów objętych kontrolą uwzględniana była analiza ryzyka stwarzanego przez wyroby stosowane w zakładach górniczych poprzez uwzględnienie informacji o wypadkach i zdarzeniach, które miały miejsce w poprzednich latach w zakładach górniczych.

Ponadto, jak wynika z wyjaśnień Prezesa WUG¹⁰, w szczególny sposób kontrolą objęte były wyroby, które miały bezpośredni lub pośredni związek z wypadkami i niebezpiecznymi zdarzeniami i mogły stwarzać ewentualne zagrożenie dla pracowników, a także wyroby, które były stosowane w atmosferach potencjalnie wybuchowych, ze względu na możliwość spowodowania niebezpiecznych zdarzeń i wypadków na szeroką skalę.

Wypełniając obowiązek określony w art. 59 ust. 5 ustawy o *systemach oceny zgodności i nadzoru rynku* Prezes WUG w latach 2016-2018 przekazywał do Prezesa UOKiK roczne plany kontroli wyrobów. Wypełniając obowiązek określony w przywołanym przepisie oraz w art. 39 ust. 3 pkt 6 ustawy o *systemie oceny zgodności* – Prezes WUG terminowo przekazał Prezesowi UOKiK sprawozdania z przeprowadzonych kontroli wyrobów, oraz podjętych działań w zakresie nadzoru rynku. Prezes UOKiK nie wniósł uwag do przedstawionych dokumentów.

(akta kontroli str. 43-75)

Według wyjaśnień¹¹ Prezesa WUG kontrole wyrobów przeprowadzane są w zakładach górniczych, gdyż przedmiotem kontroli są wyroby wprowadzone do obrotu i przeznaczone do stosowania w zakładzie górnym. Zakres kontroli wyrobu w zakładzie górnym obejmuje sprawdzenie: oznakowania, w tym oznakowania

⁹ Na podstawie zarządzenia nr 14 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Wyższego Urzędu Górniczego.

¹⁰ Pismo z dnia 11 stycznia 2019 r. znak GEM.0612.2.2019.

¹¹ Por. przypis 10.

CE, deklaracji zgodności WE, instrukcji dołączonej do wyrobu oraz ogłędziny wyrobu. W czasie kontroli wyrobu w zakładzie górniczym mogą być wydawane zalecenia dotyczące użytkowania wyrobu, wynikające z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. Zalecenia są wykonywane zazwyczaj już w czasie kontroli. W przypadku stwierdzenia, że wyrób może nie spełniać wymagań norm zharmonizowanych przywołanych w deklaracji zgodności WE, przeprowadza się kontrolę u podmiotu, który wprowadził wyrób do obrotu.

W latach 2016-2018 (I półrocze) przeprowadzono łącznie 87 kontroli, w których skontrolowano 250 wyrobów w zakresie spełniania przez te wyroby wymagań zasadniczych lub innych. Kontrolą objęto m.in.: pily taśmowe, aparaty ucieczkowe, pompowe agregaty spalinowe, agregaty sprężarkowe i chłodnicze, zbiorniki ciśnieniowe, górnicze agregaty sprężarkowe, materiały wybuchowe, ciągniki spalinowe kolejki podwieszane, czujniki stężenia tlenu węgla, lokomotywy podwieszane z silnikiem spalinowym.

W 2016 r., w związku ze stwierdzonymi niezgodnościami pod względem formalnym¹² dotyczącymi głównie deklaracji zgodności WE lub instrukcji, kontrole przeprowadzono w sześciu podmiotach, które wprowadziły dany wyrób na rynek. W wyniku tych kontroli:

- dwóch kontrolowanych podjęło dobrowolnie działania naprawcze i usunęło niezgodności formalne,
- jeden kontrolowany dobrowolnie uzupełnił braki w przedłożonej dokumentacji,
- do dwóch kontrolowanych Prezes WUG zwrócił się (w trybie art. 40k ust. 2 ustawy o systemie oceny zgodności) o podjęcie działań naprawczych, które zostały następnie zrealizowane, a ich wykonanie zostało potwierdzone między innymi w drodze kontroli WUG,
- dwóch kontrolowanych poinformowano o przekroczeniu uprawnień w zakresie wystawiania deklaracji zgodności WE dla wyrobu, który wprowadzili do obrotu, polegającym na wystawieniu deklaracji zgodności WE pomimo posiadania deklaracji zgodności wystawionej przez producenta; kontrolowani przyjęli pouczenia do wiadomości.

Kontrole w latach 2017-2018 (I półrocze) nie wykazały niezgodności pod względem formalnym, natomiast w sześciu przypadkach wydano zalecenia w zakresie:

- umieszczenia odpowiedniego ostrzeżenia na urządzeniu (agregacie sprężarkowym) oraz konieczności wymiany filtra powietrza (3 przypadki),
- jednoznacznego opisanie elementów i sposobu sterowania agregatem.
- podjęcia działania w celu zastosowania odpowiedniej sygnalizacji,
- oznakowania w sposób widoczny miejsca przechowywania sprzętu ochronnego oraz zapoznania osoby obsługi stacji klimatyzacji z treścią instrukcji obsługi instalacji amoniakalnej instalacji chłodniczej.

(akta kontroli str. 94-134)

Szczegółową kontrolą NIK objęto dobranych losowo 12 protokołów kontroli tj. 14% wszystkich przeprowadzonych przez WUG kontroli wyrobów oznakowanych CE. Stwierdzono, że kontrolujący posiadali stosowne upoważnienie do kontroli, kontrole

¹² Określenie „niezgodności formalnych” lub „brak zgodności pod względem formalnym” istniejące w prawodawstwie unijnym, zostało wyodrębnione w polskich przepisach dotyczących zasad i trybu prowadzenia kontroli i postępowań administracyjnych w systemie nadzoru rynku, w drodze ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1338), która weszła w życie z dniem 18 lipca 2018 r.

były prowadzone zgodnie z zasadami określonymi w procedurach WUG w zakresie nadzoru wyrobów oznakowanych CE. Średni czas trwania kontroli wynosił 1-2 dni.

(akta kontroli str. 146-183, 216-287)

W wyniku kontroli WUG przeprowadzonych w 2015 r. w zakładzie górniczym i u przedsiębiorcy, dotyczących wiertarki hydraulicznej stwierdzono, że w zakładzie górniczym podrobiono deklarację zgodności wiertarki hydraulicznej, która widniała na tabliczce poremontowej i używano jej jak dokumentu autentycznego. W związku ze stwierdzeniem możliwości popełnienia przestępstwa w lutym 2016 r. wysłano do właściwej miejscowo prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. W dniu 27 czerwca 2016 r. wpłynęło do Wyższego Urzędu Górniczego postanowienie o umorzeniu dochodzenia w ww. sprawie.

(akta kontroli str. 37)

W okresie objętym kontrolą poddano badaniom laboratoryjnym dwa wyroby oznakowane CE. W obu przypadkach, z uwagi na potwierdzenie niespełniania przez wyroby określonych wymagań, kosztami badania obciążono przedsiębiorców, w kwotach:

- 7 740,39 zł za badanie aparatów uciezkowych typu 1PVM KS wykonanych w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym. Zobowiązanie zostało terminowo zapłacone.
- 9 225,00 zł za przeprowadzone badania iskrobezpiecznych progowych mierników rezystancji typu HA-KA/ER2.1. Zobowiązanie nie zostało zapłacone.

(akta kontroli str.76-81, 184-204)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

OBSZAR

2. Współpraca w obszarze oznakowania CE

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Prezes UOKiK nie występował do Prezesa WUG z wnioskami o przeprowadzenie kontroli spełniania przez wyroby oznakowane CE zasadniczych, szczegółowych lub innych wymagań.

(akta kontroli str.35-37)

Zasady współpracy pomiędzy Prezesem WUG a Prezesem UOKiK zostały ujęte w *Porozumieniu o współpracy* zawartym w dniu 27 sierpnia 2012 r., uzupełnionym Aneksem nr 1, zawartym w dniu 4 września 2013 r. Strony zobowiązały się między innymi do:

- wzajemnego udostępniania danych niezbędnych do rozwiązywania problemów pojawiających się w trakcie wykonywania zadań w ramach systemu kontroli wyrobów,
- współdziałania w tworzeniu projektów aktów prawnych dotyczących systemu kontroli wyrobów, w zakresie właściwości Prezesa WUG,
- współdziałania przy organizowaniu szkoleń, w tym również przez wspólne przygotowywanie materiałów szkoleniowych, w celu podnoszenia kwalifikacji pracowników UOKiK oraz pracowników urzędów górniczych,
- wymiany informacji i opinii w sprawach istotnych dla użytkowników wyrobów objętych systemem kontroli wyrobów,

- gromadzenia informacji związanych z systemem kontroli wyrobów w zakresie właściwości działania Prezesa WUG w celu ich wykorzystania na żądanie innych upoważnionych instytucji publicznych (komisje sejmowe, organy ścigania, służby Komisji Europejskiej),
- wspólnego działania w zakresie współpracy ze Służbą Celną,
- wymiany informacji na temat funkcjonujących w WUG punktów kontaktowych dla potrzeb systemu kontroli wyrobów oraz współdziałanie w zakresie współpracy międzynarodowej i przekazywanie sobie informacji na temat przebiegu wyników tej współpracy,
- przeprowadzania wspólnych działań informacyjnych dotyczących systemu kontroli wyrobów, skierowanych do przedsiębiorców.

Realizacja *Porozumienia o współpracy* odbywała się poprzez wymianę korespondencji, także drogą mailową. WUG przysyłał informacje odnośnie przeprowadzonych kontroli, prowadzonych postępowań oraz różnego rodzaju zapytania dotyczące wyrobów m.in. w ramach krajowego systemu Hermes służącego do gromadzenia danych dotyczących systemu kontroli wyrobów nieżywnościowych¹³.

Pracownicy WUG brali także udział w posiedzeniach Komitetu Sterującego do spraw Nadzoru Rynku – stałego zespołu o charakterze opiniotwórczo-doradczym. Posiedzenia Komitetu odbywały się od 2004 r. i były organizowane przez Prezesa UOKiK. Celem działania Komitetu był rozwój współpracy pomiędzy organami uczestniczącymi w krajowym systemie kontroli wyrobów, wymiana doświadczeń i informacji.

W ramach współpracy międzynarodowej pracownicy Departamentu Energomechanicznego WUG brali udział w posiedzeniach trzech grup roboczej do spraw współpracy administracyjnej w zakresie:

- dyrektywy 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. *w sprawie maszyn, zmieniającej dyrektywę 95/16/WE*¹⁴ (MD ADCO),
- dyrektywy ATEX (ATEX ADCO),
- dyrektywy 2014/28/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. *w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego*¹⁵ (CIVEX ADCO).

(akta kontroli str. 37-39, 89-93)

Współpraca WUG z organami Krajowej Administracji Celno-Skarbowej odbywała się na podstawie przepisów sekcji 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. *ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93*¹⁶ - *Kontrola produktów przywożonych do Wspólnoty* (art. 27-29), gdzie określona została procedura przepływu informacji, kryteria zawieszenia dopuszczenia produktów do obrotu na terenie UE przez organy celne oraz zasady postępowania w związku z wykryciem produktów niespełniających wymagań określonych w unijnym prawodawstwie.

Efektem tych działań było wydanie przez Prezesa WUG w 2016 i w 2017 roku po jednej opinii w sprawie spełnienia przez wyrób zasadniczych lub innych wymagań

¹³ Z końcem 2016 r. system HERMES został wygaszony.

¹⁴ Dz. Urz. UE L 157 z 09.06.2006 r., str. 24.

¹⁵ Dz. Urz. UE L 96 z 29.03.2014 r. str. 1.

¹⁶ Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008 r., str. 30.

w odpowiedzi na wnioski z Urzędu Celnego w Gdyni. Urząd Celny zwracał się o wydanie opinii dotyczących narzędzi ręcznych pneumatycznych tj. wiertarek, młota i kotwiarów, importowanych z Chin.

(akta kontroli str. 39, 82-88)

W okresie objętym kontrolą Prezes WUG nie prowadził postępowań na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy o systemach zgodności i nadzoru rynku, w związku z czym nie wydał żadnej decyzji w trybie art. 85 ust. 3 i 4 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku tj. m.in. w sprawie wycofania z obrotu, zniszczenia albo odzyskania wyrobu bądź powiadomienia użytkowników o stwarzanym zagrożeniu.

(akta kontroli str. 153)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

OBSZAR

3. Postępowania administracyjne w systemie nadzoru rynku nad produktami oznakowanymi CE

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, w wyniku przeprowadzonych przez WUG kontroli, Prezes WUG wszczął dwa postępowania na podstawie art. 76 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, tj. w sprawie wyrobów wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku niezgodnych z wymaganiami.

W toku kontroli przeprowadzonej w 2016 r. producent wyrobu (górnicy przełącznicy światłowodowej MFP) przedłożył jedynie certyfikat badania typu WE, a nie przedłożył dokumentów dotyczących drugiego modułu oceny zgodności wyrobu z wymaganiami zasadniczymi określonymi w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem¹⁷, tj. procedury dotyczącej zapewnienia jakości produkcji lub procedury dotyczącej weryfikacji wyrobu. W związku z powyższym, stosownie do art. 82 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, Prezes WUG wydał postanowienie z dnia 4 listopada 2016 r. w sprawie usunięcia niezgodności z zasadniczymi wymaganiami określonymi w § 51 ust. 1 pkt 1 cyt. rozporządzenia.

W odpowiedzi na postanowienie strona postępowania poinformowała¹⁸ o podjętych działaniach naprawczych i przesłała odpowiednie dowody ich wykonania, w tym m.in. zaktualizowaną instrukcję obsługi wyrobu wraz z poprawionym wzorem oznakowania oraz protokół wymiany tabliczek znamionowych dla danego zakładu górniczego. W toku ponownej kontroli u producenta, przeprowadzonej w dniu 9 marca 2017 r., pozytywnie zweryfikowano działania dotyczące usunięcia niezgodności. Dodatkowo w dniu 27 marca 2017 r. do WUG wpłynęły dokumenty potwierdzające usunięcie niezgodności. Wobec powyższego, decyzją z dnia 6 kwietnia 2017 r., na podstawie art. 84 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku Prezes WUG umorzył prowadzone postępowanie.

(akta kontroli str. 135 -153)

¹⁷ Dz. U. nr 263, poz. 2203.

¹⁸ Pismem z dnia 13 stycznia 2017 r.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w 2017 r. producent wyrobu (iskrobezpiecznego progowego miernika rezystancji typu HA-KA/ER2.1, posiadającego oznakowanie budowy przeciwwybuchowej I (M1) [Ex ia] I) nie przedłożył dokumentów potwierdzających spełnienie drugiego modułu oceny zgodności z wymaganiami dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. *w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej*¹⁹ dla tego typu urządzenia. Producent przedłożył jedynie certyfikat zapewnienia jakości w języku niemieckim, a także nie uzupełnił brakującej dokumentacji w terminie późniejszym. W związku z powyższym, stosownie do art. 84 ust. 2 pkt 2 i 6 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku Prezes WUG wydał w dniu 18 kwietnia 2018 r. decyzję nakazującą producentowi:

- 1) wycofanie wyrobu z użytku, w terminie 60 dni od daty otrzymania decyzji oraz w terminie 14 dni od daty wykonania niniejszego nakazu powiadomienie pisemne Prezesa WUG o jego realizacji;
- 2) niezwłoczne pisemne powiadomienie użytkowników wyrobu o stwierdzonych niezgodnościach.

W dniu 24 maja 2018 r. Prezes WUG wydał postanowienie stwierdzające uchybienie terminu do wniesienia zażalenia na decyzję z dnia 18 kwietnia 2018 r., a w dniu 26 czerwca 2018 r. zawiadomił przedsiębiorcę o pozostawieniu wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy bez rozpoznania w związku z niedopełnieniem wymagań określonych w art. 58 § 2 Kpa.

W dniu 6 września 2018 r. Prezes WUG, zgodnie z art. 59 ust. 4 pkt 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku przesłał do Prezesa UOKiK kopię decyzji ostatecznej nakazującej wycofanie z użytku przedmiotowego wyrobu.

Producent nie wypełnił postanowień decyzji z dnia 18 kwietnia 2018 r., tj. nie powiadomił Prezesa WUG o wycofaniu wyrobu z użytku oraz o powiadomieniu użytkowników zakwestionowanego wyrobu o stwierdzonych niezgodnościach. Natomiast Prezes WUG nie podjął działań w celu przymuszenia producenta do wypełnienia obowiązku.

(akta kontroli str. 154-179, 184-204)

Szczegółowa kontrola dokumentacji związanej z powyższymi postępowaniami administracyjnymi wykazała, że były one prowadzone zgodnie z właściwymi przepisami prawa, w tym w szczególności: ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, ustawy o systemie oceny zgodności oraz Kodeksu postępowania administracyjnego²⁰. Czas trwania postępowań, wynoszący odpowiednio 5 miesięcy i 13 dni oraz 5 miesięcy i pięć dni, nie naruszał terminów określonych w art. 76 ust. 2 w związku z art. 83 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku.

W okresie objętym kontrolą Prezes WUG nie prowadził postępowań na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy o systemach zgodności i nadzoru rynku, tj. w przypadku, gdy ustalenia kontroli wskazują, że wprowadzony do obrotu lub oddany do użytku wyrób spełnia wymagania, a mimo to stwarza zagrożenie.

W latach 2016 i 2017 w WUG nie było zobowiązań wymagalnych z tytułu opłat za badania laboratoryjne. Na dzień 31 czerwca 2018 r. wymagalne było zobowiązanie w kwocie 9 225 zł. Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2018 r. Prezes WUG ustalił opłatę w tej wysokości za przeprowadzenie badań iskrobezpiecznych progowych

¹⁹ Dz. Urz. UE L 96 z 29.03.2014, str. 309. Dalej: dyrektywa ATEX.

²⁰ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 ze zm.), dalej: Kpa.

mierników rezystancji typu HA-KA/ER2.1. W dniu 28 sierpnia 2018 r. wezwano przedsiębiorcę do zapłaty. W związku z brakiem zapłaty w dniu 14 listopada 2018 r. wystawiono tytuł wykonawczy, który w dniu 15 listopada 2018 r. przekazano do Naczelnika Urzędu Skarbowego w celu wszczęcia egzekucji administracyjnej.

W okresie objętym kontrolą Prezes WUG nie nałożył kar, o których mowa w art. 97 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku.

(akta kontroli str. 41, 184-190, 288-290)

Stwierdzone
nieprawidłowości

Prezes WUG nie monitorował realizacji zobowiązań nałożonych na przedsiębiorcę w decyzji z dnia 18 kwietnia 2018 r., w której nakazał wycofanie z użytku *iskrobezpiecznego progowego miernika rezystancji typu HA-KA/ER2.1, posiadającego oznakowanie budowy przeciwwybuchowej I (M1) [Ex ia] I* oraz o powiadomieniu użytkowników zakwestionowanego wyrobu o stwierdzonych niezgodnościach. Ponadto Prezes WUG nie wszczął kontroli sprawdzającej, pomimo że przedsiębiorca nie powiadomił go o wycofaniu z użytku zakwestionowanego wyrobu, do czego został również zobowiązany w decyzji z dnia 18 kwietnia 2018 r.

Niepodjęcie przez Prezesa WUG powyższych działań Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie z punktu widzenia rzetelności działania organu administracji publicznej oraz z punktu widzenia celowości funkcjonowania nadzoru rynku, tj. eliminowania zagrożeń przez wyroby (art. 2 pkt 2 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku). Zaniechania Prezesa WUG spowodowały, że wyrób niezgodny z wymaganiami, stanowiący potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia jego użytkowników oraz zagrożenie dla mienia, nadal może pozostawać w użytku. Natomiast NIK zauważa brak skutecznych narzędzi prawnych w ręku Prezesa WUG, które umożliwiłyby skuteczne wyegzekwowanie realizacji decyzji w zakresie wycofania wyrobu z użytku.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

OBSZAR

4. Działalność edukacyjno-promocyjna w zakresie oznakowania CE

Opis stanu
faktycznego

Jak wynika z wyjaśnień Prezesa WUG²¹, informacje o kompetencjach Prezesa WUG jako organu nadzoru rynku, były przekazywane na bieżąco w ramach każdej kontroli wyrobów, zarówno w zakładach górniczych, jak i u producentów, ich przedstawicieli, importerów lub dystrybutorów rynku.

W związku ze zmianami dyrektyw unijnych oraz nowelizacją ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, w 2016 r. przeprowadzono szkolenie dla pracowników inspekcyjno-technicznych Okręgowych Urzędów Górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego nt. zmian wprowadzonych w dyrektywach, dotyczących maszyn i urządzeń stosowanych w zakładach górniczych.

Ponadto Wyższy Urząd Górniczy we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych zorganizował dla przedstawicieli zakładów górniczych cztery seminaria poświęcone zagrożeniom oraz bezpieczeństwu eksploatacji urządzeń

²¹ Por. przypis 10.

w podziemnych zakładach górniczych, w trakcie których przedstawiano i omawiano wymagania wobec wyrobów wynikające w odpowiednich dyrektywach.

(akta kontroli str. 41-42)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o *NIK*, wnosi o wzmocnienie monitorowania realizacji postanowień decyzji Prezesa WUG.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o *NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 8 marca 2019 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
(-) *Wojciech Kutyla*